

Özcan, M. F. (2020). Okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimine ait kavram ve terimleri bilme düzeyleri. *BUGU Dil ve Eğitim Dergisi*, 1(2), 197-215. <http://dx.doi.org/10.46321/bugu.24>

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE AİT KAVRAM VE TERİMLERİ BİLME DÜZEYLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih ÖZCAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi mefo3@hotmail.com ORCID

Öz

Okul öncesi öğretmen adaylarının 0-6 yaş dönemi çocuklara rol model olmasından dolayı, kelime ve kavram bilgisi kazanım ve düzeylerinin denetlenip, eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızda, Dil ve Konuşma Bozuklukları dersi kapsamında, okul öncesi öğretmen adaylarının ÖABT kitaplarında yer alan ve lisans eğitiminde öğrendikleri terimleri tanımlama ve verilen örnek tanımlardan hareketle kavram ifadelerini bilme düzeylerini tespit etmek amaçlanmıştır.

2018-2019 akademik yılında “Dil ve Konuşma Bozuklukları” dersi kapsamında yürütülen çalışmada örnek olay çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programı’nın son sınıfında öğrenim gören 110 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemdaki öğretmen adaylarının kavram ifadelerini nasıl anladıklarını ortaya çıkarmak ve öğrenim düzeylerini tespit etmek amacıyla 12 durum ifadesinin verilip bu ifadelerin karşıladığı kavramın yazmasının amaçlandığı yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Öğretmen adaylarının ilgili durumlara verdikleri cevaplar “anlama”, “sınırlı anlama”, “yanlış anlama”, “cevap verememe” kategorilerine göre betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Ayrıca ÖABT kitaplarından, okul öncesi eğitiminde temel teşkil eden kelimeler belirlenip, öğretmen adaylarından anlamlarını yazmaları istenilen 42 terimlik bir form oluşturulmuştur. Formların sonunda öğretmen adaylarının öz değerlendirme yapmaları için de 1 açık uçlu soru sorulmuştur. Elde edilen veriler analiz edilip yüzde ve frekans değerlerinin sunulduğu tablolar hazırlanmıştır.

Okul öncesi öğretmen adaylarının kavramlara ve terimlere karşı olumlu tutum içerisinde oldukları ancak terimlerin anlamlandırılması kısmında yeterli kazanıma sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda kavram öğrenimi ve öğretiminin kalıcı ve daha işlevsel bir hâle getirilmesi gerektiği; ayrıca öğretmen adaylarının kavram karmaşası yaşadıkları, gelişim dönemlerini karıştırdıkları ve seçenekler olmadan kavram adlarını hatırlayamadıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarına verilen tanımlamalardan ve terimlerden yeterli dönüt alınmadığı için adayların okul öncesi eğitiminin temel terim ve kavramları hakkında yeterli bir kazanıma sahip olmadıkları sonucuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, ÖABT, kelime bilgisi, kavramsal bilgi.

PRE-SCHOOL CONCEPT AND WORD KNOWLEDGE LEVELS OF PRE-SERVICE PRE-SCHOOL TEACHERS

Abstract

Since preschool teacher candidates are role-models for children aged 0-6, vocabulary and concept knowledge acquisition and levels should be checked and their deficiencies should be eliminated. Within the scope of the language and speech disorders course, It is aimed to identify the pre-school teachers' level of learning the concept expressions which they have learned during their university education in the ÖABT books and learning the concept expressions based on the sample definitions given.

The case study method has been used in the study carried out within the scope of the "Language and Speech Disorders" course in the 2018-2019 academic year. The sample of the study consists of 110 pre-service teachers who study in the last year of Ağrı İbrahim Çeçen University Preschool teaching program. The semi-structured questionnaire, in which 12 statements have been given and intended to find the concept that it met, has been prepared by the researcher to reveal how teacher candidates in the sample understand the theoretical expressions and to determine their education levels. The answers given by teacher candidates to the relevant sentences have been evaluated using a descriptive analysis method according to the categories of "comprehension", "limited comprehension", "misunderstanding", "not answered". Also, the basic words in pre-school education have been determined from the ÖABT books and a form of 42 words has been created, in which teacher candidates are expected to know their meanings. At the end of the forms, 1 open-ended question has been asked pre-service teachers for their self-assessment. The data obtained have been analyzed and tables containing percent and frequency values have been prepared.

It has been concluded that pre-school pre-service teachers have a positive attitude towards concepts and words, yet they don't have enough acquisition in making sense of words. As a result of the study, it has been determined that the concept of learning and teaching should be made permanent and more functional; it has also been determined that the candidate teachers have experienced concept confusion, have confused development periods, and cannot remember the concept names given without options. It is also concluded that the candidates do not have sufficient knowledge about the basic words and concepts of preschool education, since sufficient feedback cannot be obtained from the given definitions and words.

Keywords: Preschool, ÖABT, vocabulary, notional information.

Ø. Giriş

Okul öncesi eğitimi, 0-6 yaş çocuğun "erken çocukluk çağı" olarak adlandırılan, psikomotor, bilişsel, bedensel, sosyal ve duygusal gelişmelerine ek olarak kişilik yapısının da belirlendiği önemli bir dönemdir. Bu dönemde öne çıkan iki unsur göze çarpmaktadır; olgunlaşma ve eğitim. Okul öncesi eğitimde aile birinci derecede etkilidir. Bu eğitime okul da eklenerek çocuğun ihtiyaçları karşılanmaya başlanılacaktır. Aile çevresi çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasında ilerleyen yıllarda yetersiz kalabilmektedir. Çocuğun akran iletişimi sağlayacağı okul öncesi eğitim kurumları da burada devreye girmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında da dikkat edilmesi gereken iki unsur vardır: öğretmen ve program. Öğretmen unsurunun önemi, çevresini tanımaya çalışan çocuğa kavramları doğru bir şekilde aktarabilmesinden gelmektedir. Çünkü çocuğun bilişsel gelişimi için kavram öğrenme en önemli unsurdur.

• **Kavram Nedir?**

Kavramlar bireylerin bilişsel yapısının temellerini oluşturmaktadır. Kavramlarla düşünme, öğrenme gerçekleşir. Kavramların ne olduğunun bilinmesi, anlamlı ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar. Kavramlar ortak özelliklerine göre nesne, olay ve fikirleri gruplandırarak, bunları basite indirgeyerek öğrenmemizi sağlar. Kavram gruplandırmasının sağlıklı bir şekilde oluşturulamaması bireylerde tam öğrenmenin gerçekleşmemesine sebep olacaktır. Öğrenme ve bilişsel gelişim açısından bu kadar önemli olan kavram kelimesinin literatürdeki tanımlamalarına bakılacak olursa; Ülgen (2004) “kavram, insan zihninde anlaşılan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi formu/yapısıdır; bir sözcükle ifade edilir ve insanların düşünceleri sonucu gelişmektedir” (s. 100). Bruner (1966), Klausmeier (1992), Blosser, (1987) ve Kaptan (1998) kavramın organize edilmiş; belirli özelliklere göre sınıflandırılmış zihinsel yapı veya temsil olarak ifade ederler. Kavramlar, bireyin düşünmesini sağlayan zihinsel araçlardır ve bireyin fiziksel ve sosyal dünyayı anlamasını, birbirleriyle anlamlı iletişim kurmasını sağlar (Senemoğlu, 2001, s. 513); kavramlar insanın zihninde, belirli bir sıralama ile depolanmaktadır (Senemoğlu, 2001, s. 50). Kavram, aralarında belirli özellikleri paylaşan bir grup nesne veya olaya verilen semboldür; benzer özelliklere sahip olay, fikir ve nesnelere grubuna verilen ortak isme verilen addır (Karadeniz, 2002). Onan’a (2013) göre ise “insan zihninde anlaşılan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi formu yapısıdır; bir deşışkendir; bir sözcükle ifade edilir” (s. 149) şeklinde tanımlanmaktadır.

Bireyler, yaşamlarının erken dönemlerinden yani çocukluk yıllarından itibaren aktif olarak kavramları öğrenerek sınıflandırır, bilgilerine anlam kazandırarak sürekli olarak düzenler, hatta yeni kavram ve bilgiler üretirler (Ayas, Çepni, Johnson ve Turgut, 1997; Koray ve Bal, 2002). Tanımlamalardan hareketle kavramın genel özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1- Kelime veya kelimelerden oluşan bir isim olması,
- 2- Ayırt edici ve ayırt edici olmayan özelliklere sahip olması,
- 3- Örnekler içermesi (Doğanay, 2005),
- 4- Ayır sözcüklerle ifade edilmesi,
- 5- Birbirinden ayrılan farklara sahip olması.

Ayrıca kavramlar;

- 1- Zihinde somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru sıralanır,
- 2- Kendi aralarında belli ölçütlere göre gruplandırılır,
- 3- Nesnelere hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen özelliklerinden oluşurlar (Fidan, 1985; Klausmeier, 1992; Erden ve Akman, 1997; Ülgen, 2004).

Yukarıdaki tanımlardan ve kavram özelliklerinden hareketle kavramların çevremizi ve dünyamızı anlamlandırmamızda önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Kavram bir nevi gruplandırma işlemi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu gruplandırma hakkında Çeliköz (1998, s. 69-76) eğer gruplandırma olmasaydı her nesne her durum ayrı ayrı öğrenilmek zorundaydı ve bu da öğrenme kargaşasına sebep olur diyerek kavram gruplamasının önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca bu gruplandırmanın doğru bir şekilde yapıp aktarılması da çok önemlidir. Eğitim öğretim açısından eğitimcilere ve öğretmenlere kavram öğretme konusunda büyük görevler düşmektedir. Doğru kavram doğru bilgi anlamına gelmektedir. Öğrencilerde oluşacak

kavram yanılgıları hem kendi yaşamları için hem de eğitim/öğretim hayatları için problem oluşturabilir. Ecevit, Özdemir ve Şimşek'e (2017) göre öğrencilerin sahip olduğu kavram yanılgıları eğitim ve öğretimin belirli bir kademesinde olmayıp yaşam boyu devam etmektedir (s. 129-150). İlyas ve Saeed (2018); Ayvacı ve Çoruh (2009) bu kavram yanılgılarının öğrencilerin öğrenmelerinin önündeki engel olduğunu ve bu yanılgıların tespit edilmesinin çok önemli olduğunu söylemektedir. Kılıç'ın (1997) "kavram öğretiminde zaman, hafıza, kavram geliştirme stratejisi, dil, kültür ve gelişim gibi faktörler etkilidir" ifadesi, öğretimin temelinde kavram öğretiminin yardımcı unsurlarla öğrenmeyi kolaylaştıran en önemli tekniklerden biri olduğunu göstermektedir (s. 33). Kavram öğretimi ve öğrenimi beraber ele alınması gereken bir konudur. Ayas vd. (1997); Önen (2005) kavram öğretiminde tek bir öğretim yöntemine bağlı kalmadan değişik öğretim yöntemlerinin kullanılması; öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygun ders planının hazırlanmasının hem öğretene hem de öğrenene açısından önemine dikkat çekmiştir. Erden ve Akman (1997) ve Kaptan (1998) ise kavramların, yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı buluş yoluyla öğretimiyle öğretilmesinin kalıcılığı arttıracığını ifade etmişlerdir.

• Okul Öncesi ve Kavram Öğretimi

Ömeroğlu'na göre okul öncesi eğitim 0-6 yaş çocuğunun bedensel, bilişsel, dil, psikomotor, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında önemli gelişmeler kaydettiği, öz bakım becerilerinin kazanıldığı ve kişilik yapısının biçimlenmeye başladığı önemli bir dönemdir (Akt. Can Yaşar ve Aral, 2010, s. 202). Bahsedilen gelişimlerin oluşabilmesi için hem olgunlaşmanın hem de verilecek eğitimin sağlıklı bir şekilde meydana gelmesi gerekmektedir. Çünkü çocuklar neredeyse tüm kavramları okul öncesi dönemde kazanmaya başlarlar. Çocuklar bir olayı tek bir bakış açısı ile ele alır, olaya tek bir yönüyle odaklanırlar. Okul öncesi dönem çocuklarına eğitim kurumlarında birçok kavram kazandırılmaya çalışılmaktadır. Senemoğlu (2001, s. 513) "okul öncesi programlarında çocuğa kavram öğretimi önemlidir" açıklamasıyla kavram ve öğretiminin önemine değinmiştir. Ayrıca MEB (2006) okul öncesi eğitim programında, öğrenme ürünü değil, süreç önemlidir. Bilgilerin nasıl öğretileceğine ait yöntemler önem kazanmaktadır ifadesiyle kavram öğretiminin önemine dikkat çekmiştir. Çakar ve Üstün'e (2006) göre çocukların öğrenme kalitesini artırmak, öğrenmelerini kolaylaştırmak, onları öğrenmeye karşı istekli kılmak, araştırma yapmaya teşvik etmek ve öğrenmelerini anlamlı hâle getirmek okulöncesi dönemde kullanılan pek çok yeni yaklaşımın hedefleri arasındadır (s. 44).

Vygotsky'ye (1998) göre çocuklarda kelimeleri anlamlandırma ve kavram oluşturma üç temel aşamada gerçekleşir: çocuk, önce kelimeyi tanıyıp özelliklerini öğrenir; daha sonra kelimeleri ayırt edip kavramı zihninde sabitlemeye uğraşır ve son olarak da kavramı tanımlayarak diğer kavramlarla ortak ve farklı yönlerini ayırt etmeye başlar (s. 92).

Okul öncesi kavram öğretiminde çocukların nesnelere bilme, algılama ve zihinlerinde kavram olarak oluşturmalarını sağlamak zor olabilir. Bu süreci kolaylaştırmak için kavram öğretiminde öğrencilere kavramın tanımı, kavramın karşılığı olan kelime ve kavramın belirgin nitel özellikleri verilebilir. Fakat bu yöntem de yeterince etkili olmayabilir. Bu sebepten, çocuklara kavram anlatılırken kavramı anlatan en iyi örneklerin verilmesi daha uygundur (Ülgen, 1998). Bu kavramı anlatan en iyi örneklerin verilmesinde eğitimcilere büyük görevler düşmektedir. Okul öncesi eğitimi, eğitim öğretim sürecinin başlangıç aşaması olduğu için okul öncesi öğretmenleri diğer öğretmenlere göre daha özel ve daha önemlidir. Bu da okul öncesi öğretmenlerin bilimsel bütünlük ve öğrencilerine göstereceği hassasiyet bakımından önemli bir sorumluluk yüklemektedir. Bu nedenle okul öncesi öğretmeni adaylarının alana ilişkin performans, tutum ve kazanım düzeyleri sürekli kontrol edilmeli ve eksikliklerin giderilip,

gerekli alanların desteklenmesi, hedef belirleme sürecinin sağlıklı bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Alan dili kavramı; Köroğlu, Yavuz ve Ertem'e (2003) göre kavramlar arasındaki ilişkiyi güçlendirir, kavramların daha doğru şekilde kullanılmasını sağlar. Dersin ilgili kavram ve bilgilerini edinmenin temel öğelerinden birisi; Landsdell'e göre alana ait dili doğru vermek ve doğru kullanımı sağlamaktır (s. 327-333). Sağlıklı iletişimin ilk kuralı gönderen ve göndericinin kodlamayı sağlıklı çözmesidir. Bu kuraldan hareketle "alan dili" kavramının ne kadar önemli olduğu da görülmektedir. Çalikoğlu Bali (2002) de kişilerin kendi aralarında sağlıklı iletişim kurabilmesi için aynı dilde konuşabilmeleri gerekmektedir. Öğretmen tarafından ifade edilen kavramın, öğrenci için de aynı anlama gelmesi çok önemlidir şeklinde tespiti de Alan dilinin önemine vurgu yapmaktadır (s. 57-61).

Çocuklarda kavram kalıcılığının sağlanması ve kavram kullanımının sağlıklı bir şekilde sağlanması için farklı yöntem ve teknikler de kullanılmaktadır. Caferoğlu (1991), Akman (1995), Arı, Üstün, Akman, ve Etikan, (2000), Ayhan (2005), Aral, vd. (2010) ve Akman'ın (1995) yaptığı çalışmalarda kullanılan öğretim metotlarının çocukların kavram kazanımında olumlu etkiye sebep olduğu görülmüştür.

Ulaşılan literatürde okul öncesi kavram eğitimi çalışmaları çoğunlukla fen eğitimi alanında yapılmıştır. Bu çalışmalar okul öncesi lisans öğrencileri, öğretmen adayları ve öğretmenler üzerinde tutum, öz yeterlilik çalışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ültay ve Can (2015), "Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Isı ve Sıcaklık Konusundaki Kavramsal Bilgilerinin Belirlenmesi" adlı çalışmanın amacını okul öncesi öğretmeni adaylarının ısı ve sıcaklık konusundaki kavramsal bilgilerinin ve konu ile ilgili sahip oldukları alternatif kavramların belirlenmesi olarak belirtmişlerdir. 68 öğretmen adayıyla yapılan çalışmadan adayların ısı ve sıcaklık konusundaki kavramsal bilgilerinin eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kefi, Çeliköz ve Erişen (2013) "Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Temel Bilimsel Süreç Becerilerini Kullanım Düzeyleri" adlı çalışmalarının amacını, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin fen etkinlikleri sürecinde temel bilimsel süreç becerilerini yeterli düzeyde kullanıp kullanmadıklarını belirlemek olarak açıklamışlardır. Çalışma sonunda öğretmenlerin "temel bilimsel süreç becerilerini" yeterli düzeyde kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kol (2010) tarafından "Okul Öncesi Dönemde Kazanılan Zaman ve Mekân Kavramlarının Ölçülmesine Yönelik Başarı Testi Geliştirilmesi" adlı çalışma, okul öncesi eğitime devam eden ve okul öncesi eğitimi bitiren iki gruba başarı testi uygulanmasıyla yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre geliştirilen başarı testinin öğrencilerin zaman ve mekân kavramlarının kazanılmasındaki başarılarını ölçtüğü ortaya konulmuştur. Çamlıbel Çakmak (2012) okul öncesi öğretmeni adaylarının ısı-sıcaklık, uzay, yüzmeye-batma ve canlı kavramları hakkındaki bilgileri ile tutumları arasındaki değişimleri incelemiştir. Bu inceleme sonucunda öğretmen adaylarının bu konuda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. İnan (2010) ise "Okul Öncesi Eğitimde Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisi ve Pedagojik İçerik Bilgisinin İncelenmesi" adlı araştırmasında okul öncesi öğretmeni adaylarının fen öğretiminde sorunlar yaşadığını tespit etmiştir.

Karaer ve Kösterelioğlu (2005); Kıldan ve Pektaş (2009); Kefi (2011); Keleş ve Halmatov (2010) okul öncesi öğretmeni adaylarının/öğretmenlerin fen kavramlarının öğretilmesiyle ilgili çalışmalar yapmışlardır.

• Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kavram öğretiminde, nesnelere çocuk zihninde algılanması, bilinmesi ve bunların birer kavram olarak kodlanmasının sağlanması kolay değildir. Bu algılanmanın sağlanması için çocuklara kavram tanımı, kavram özelliği ve kavramın nitel özellikleri gibi önemli kodlamalar verilebilir. Ama bu yöntemle kavram öğretimi yeterince etkili olmayabilir. Bu sebepten, öğrencilere kavram öğretirken kavramı anlatan en iyi örneklerin verilmesi daha uygundur. Bu yaklaşımda öğrenciye kavramla ilgili birçok örneği inceleme ve doğru genellemelere ulaşma fırsatı verilir (Ülgen, 1998).

Yukarıdaki tanım doğrultusunda bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmeni adaylarının okul öncesine ait bazı temel kavramları bilme düzeylerinin belirlenmesi olarak ifade edilebilir.

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2013, s. 78) göre olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Kişilerin bir kavrama ilişkin algılarının belirlenmesi ve yorumlanmasında kolaylık sağladığı için bu desen tercih edilmiştir.

1.2. Çalışma Grubu

2018-2019 akademik yılı Dil ve Konuşma Bozuklukları dersi kapsamında yürütülen çalışmanın örneklemini; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Programı'nın son sınıfında öğrenim gören 110 (65 kız, 45 erkek) öğretmen adayı oluşturmuştur.

1.3. Veri Toplama Aracı

Örneklemdaki öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimiyle alakalı kavram ve kelimeleri ne kadar anladıklarını ortaya çıkarmak amacıyla 12 durum ifadesinin veriliş karşılığı kavramı bulmasının amaçlandığı yarı yapılandırılmış görüşme formu adaylara verilmiştir. Öğretmen adaylarının ilgili cümlelere verdikleri cevaplar “anlama”, “sınırlı anlama”, “yanlış anlama”, “cevap verememe” kategorilerine göre betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu 12 soru Atatürk Üniversitesinden iki (Türkçe Eğitimi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme), Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinden bir (Türkçe Eğitimi) ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinden iki (Türkçe Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi) alan uzmanı tarafından incelenmiştir. Uzman dönütleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Soruların analizinde adayların kuram ifadelerini anlama seviyeleri, anlama, yanlış anlama, anlamama ve cevap verememe kategorileri kullanılarak belirlenmiştir. Çepni, Aydın ve Ayvacı (2000) tarafından kategoriler şu şekilde açıklanmıştır; anlama, bilimsel olarak doğru cevabın ve istenen cevabın büyük oranda verilmesi; yanlış anlama, bilimsel cevaplara alternatif olarak öğrencilerin geliştirmiş oldukları cevapların verilmesi; anlamama, soruyla ilgisi çok az olan veya hiç olmayan, bilimsel değer taşımayan cevapların verilmesi; cevap verememe, sorunun cevabının boş bırakıldığı, aynen veya kısmen tekrarlandığı durumu ifade etme durumudur (s. 135, 140). Ayrıca öğretmen adaylarının okul öncesi eğitiminin temelini teşkil eden kelimeleri tanımlama düzeylerini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan 42 terimden oluşan yarı yapılandırılmış form kullanılmıştır. Kelimelerin belirlenmesinde okul öncesi “Öğretmen Alan Bilgisi Testi” (ÖABT) kitaplarından faydalanılmıştır. Hazırlanan ölçme aracı Okul Öncesi Eğitimi bölümünden dört uzmanın görüşleri alınarak hazırlanmış ve söz

konusu uzmanların dönütleri doğrultusunda öğretmen adaylarına seçilen 42 terimin sorulmasına karar verilmiştir.

Araştırmada iki adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu veri toplama araçlarının araştırmanın amacına uygunluğunun tespiti için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların her iki formla ilgili görüş ayrılıkları yaşadıkları yerlerde bir araya gelinerek ihtilaflı noktalarda görüş birliği sağlanmıştır. Böylelikle gelen uzman görüşleri doğrultusunda formlara son şekilleri verilmiştir. Formların güvenilirliği uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda Miles ve Huberman'ın (1994) P (Uzlaşma Yüzdesi) = $(Na$ (Görüş Birliği) / Na (Görüş Birliği) + Nb (Görüş Ayrılığı)) $\times 100$ formülü ile hesaplanmış ve sonuç %85 bulunmuştur. Bu sonuç oluşturulan formların kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

Uygulanan formların sonunda öğretmen adaylarının öz değerlendirmeye verdikleri cevaplar çalışmayı desteklemesi açısından herhangi bir değişikliğe uğratılmadan aktarılmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bulgular tablolaştırılmış ve ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

1.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen veriler, daha önceden belirlenen kategorilere göre özetlenerek yorumlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2006) göre betimsel analizde amaç, "elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır" (s. 224). Çalışmamızda elde edilen nitel veriler sayısallaştırılarak verilerin frekans ve yüzde olarak sunumu sağlanmıştır. Ayrıca uygulanan formlarla ilgili formun sonunda öğretmen adaylarından öz değerlendirme yapıp, görüş belirtmeleri istenmiştir. Bulgular kısmında, katılımcılardan alınan örnek ifadeler de yer verilerek araştırmanın bulguları desteklenmiştir. Öğretmen adayları aday 1, 2 anlamlarında "A₁, A₂ vb." şekilde kodlanmıştır.

2. Bulgular

Bu çalışmanın bulguları okul öncesi öğretmeni adaylarının kavram bilme ve kelime bilme seviyeleri olmak üzere iki kısımda sunulmuştur. İlk olarak 12 durum ifadesinden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplar analiz edilerek yüzde (%) ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Okul öncesi öğretmeni adaylarına cümleden hareketle kavrama ulaşma etkinliği altında 12 cümle verilmiştir.

Tablo 1: Okul öncesi öğretmeni adaylarının verilen durum ifadesinin karşıladığı kavramı anlama seviyeleri

Durum ifadesi	Öğretmen Adaylarının verdiği Cevaplar	Doğru cevap sayısı ve yüzdesi	Yanlış cevap sayısı ve yüzdesi	Cevap verilmeme sayısı ve yüzdesi
1 Makarna yemeyi çok seven bir çocuk, herkesin makarnayı sevdiğini zanneder.	Benmerkezci, genelleme	100 %90,90	6 %5,45	4 %3,66
2 Çocuk, arabanın tamirciye gitmek istemediğini düşünerek tamirciden	animizm, yansıtma, empati, kaçma, yapaycılık, somut	60 %54,54	34 %30,90	16 %14,54

	kaçmak için tekerleğini patlattığını düşünür.	düşünme, bahane üretme			
3	2 yaşındaki çocuk oyuncak ayısını; annesini, kardeşini ya da bir başkasını sembolize etmek için kullanabilir ya da bir tabağı direksiyon gibi kullanabilir.	Sembolik oyun, sembolik dönem, animizm, analogi	58 %52,72	38 %34,54	14 %12,72
4	Masa üzerindeki kalemlerin yeri değiştiğinde kalemlerin sayısının değiştiğini düşünmesi	Sayı korunumu, korunum kazanamama, benzetme	59 %53,63	39 %35,45	12 %10,90
5	Boş çay bardağını içinde çay varmış gibi kullanma ve içme	Mış gibi yapma, sembolik oyun, canlandırma, dram, yapaycılık, analogi, hayal	50 %45,45	40 %36,36	20 %18,18
6	Şekli değişen hamur parçasının ağırlığının aynı olduğunu bilme	Hacim korunumu, korunum kazanamama	80 %72,72	14 %12,75	16 %14,54
7	Suyun dar bir kaba boşaltıldığında yüksekliğinin artacağını bilme	Korunum kazanma, odaktan uzaklaşma, bilişsel yeterlilik	77 %70	21 %19,09	12 %10,90
8	Buzun yeniden suya dönüşeceğini bilme	Tersine çevirme, değişim, dönüşebilirlik, döngü	50 %45,45	20 %18,18	40 %36,36
9	A=B ise B=A'dır.	Tersine çevirme, geçişlilik, eşitlik, simetri, soyut düşünme, özdeşleşme	64 %58,18	25 %22,72	21 %19,09
10	Kırmızı renkli kitabı mavi renkli bir kaplıkla kapladığımızda gerçek rengini sorduğumuzda "kırmızı" der ve gerçek rengini bilir.	Algıda değişmezlik, korunum, algılama, odaktan uzaklaşma, düz mantık, geriye ket vurma	39 %35,45	45 %40,90	26 %23,63
11	Bütün insanlar ölümlüdür. Sokrates bir insandır. O hâlde Sokrates ölümlüdür.	Tümdengelim, tümevarım, genelleme, mantık yürütme, benmerkezcilik,	41 %37,27	40 %36,36	29 %26,36
12	Bilgi imgelerle temsil edilir.	Şema, sembol, epistemoloji, somutluk, soyut, sembolik dönem, bilişsel gelişim, ses bilimi	32 %29,09	43 %39,09	35 %31,81

Tablo 1 incelendiğinde durum ifadelerine verilen cevaplar doğrultusunda öğretmen adaylarının verilen durum ifadesinin karşıladığı kavramı öğrenme düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Tabloda verilen kavramlar öğrencilerin en fazla karşılaştıkları kavram açıklamaları olmasına rağmen doğru yorumlanamadığı dikkat çekmektedir.

1. maddede yer alan “Makarna yemeyi çok seven bir çocuk, herkesin makarnayı sevdiğini zanneder.” İfadesinin nasıl tanımlandığının öğrenilme düzeyine bakıldığında %90,90 oranıyla en yüksek düzeyde öğrenildiği görülmüştür. Bu maddeyi %72,72 ile 6. madde, %70 ile 7. madde takip etmektedir. 1. maddede öğretmen adaylarının çoğu “benmerkezci” cevabını vermiştir. Okul öncesi dönem çocuğu dünyanın merkezinde kendisinin olduğunu düşünerek, diğer insanların da olayları kendisi gibi algıladığını düşünür. 6 ve 7. maddelere bakılacak olursa verilen ifadenin “korunum” ilkesini tanımladığı görülmektedir.

Tablo 1’i incelenmeye devam ettiğimizde ifadelere verilen yanlış cevaplarda 3, 4, 5, 10, 11 ve 12. maddelerinin öne çıktığı görülmüştür. Fakat 3, 4 ve 5. maddelerde doğru verilen cevaplara göre yanlış cevap sayıları 10, 11 ve 12. maddelere göre daha yakındır. 10, 11 ve 12. maddelerde ise yanlış cevap sayıları doğru cevap sayılarından fazladır. “Kırmızı renkli kitabı mavi renkli bir kaplıkla kapladığımızda gerçek rengini sordüğümüzde ‘kırmızı’ der ve gerçek rengini bilir.” İfadesine verilen cevaplar “algıda değişmezlik, korunum, algılama, odaktan uzaklaşma, düz mantık, geriye ket vurma” şeklindedir. Verilen cevapların %40,90’ı eksik veya yanlış cevaptır. Aynı durum 11 ve 12. maddeler için de geçerlidir. 11. maddeye verilen cevaplarda “tümdengelim ve tümevarım” ifadeleri görülmektedir. Bu iki ifadenin aynı soruya cevap olarak verilmesi öğretmen adaylarının bu ifadeleri ve aralarındaki farkı bilmediklerinin bir göstergesidir. 12. maddede yer alan “Bilgi imgelerle temsil edilir.” ifadesi 3-11 yaş dönemini kapsayan ve imgesel dönem, uzaysal zekâ olarak adlandırılan bir bilgidir. Öğretmen adaylarının %39,09 oranında yanlış cevap vermeleri çocuğun gelişim dönemlerini de tam bilmediklerinin göstergesidir.

10, 11 ve 12. maddelerde yanlış verilen cevapların fazlalığından ayrı olarak göze çarpan diğer bir husus da cevap vermeme oranlarının yüksek olmasıdır. 10. maddeye %23,63, 11. maddeye %26,36 ve 12. maddeye de %31,81 oranında cevap verilmemiştir. Bu üç maddenin karşıladığı kavramların (akıl yürütme, delillendirme, çıkarım, imgesel dönem, 3-11 yaş, algıda değişmezlik) bilinmemesi öğretmen adayları açısından büyük bir eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Öğretmen adaylarının 1, 2, 3, 4, 6, 7 ve 9. maddelere verdikleri doğru cevap sayılarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu maddelerden öğretmen adaylarının “korunum, benmerkezci, animizm, sembolik dönem, hacim korunumu, tersine çevirme” kavramları hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmıştır.

Çalışmanın ikinci kısmında ise 42 terimden oluşan yarı yapılandırılmış kelime formuna verilen cevaplar analiz edilerek yüzde % ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Kavramları Tanımlama Düzeyleri

Terimler	Verilen cevaplar	Anlama		Sınırlı anlama		Yanlış anlama		Cevap verememe		
		f	%	f	%	f	%	f	%	
1	Fonem	Ses, ses birim	75	68,18	25	22,72	8	7,2	2	1,8
2	Eklektik	Seçmeci, birleştirme	10	9,09	60	54,54	35	31,81	5	4,54
3	Drama	Dram, oyun, tiyatro	55	50	40	36,36	10	9,09	5	4,54
4	Yansıtm	İletme, duyurma	40	36,36	35	31,81	25	22,72	10	9,09
5	Benimseme	Sahip çıkma	44	40	38	34,54	23	20,90	5	4,54
6	Fonoloji	Ses bilimi	41	37,27	45	40,90	20	18,18	4	3,63
7	Analoji	Örnekleme, andırışma, benzeşim	45	40,90	40	36,36	20	18,18	5	4,54
8	Egosantrizim	Beniçincilik, benmerkezcilik	50	45,45	40	36,36	15	13,63	5	4,54
9	Semantik Bellek	Anlamsal hafıza,	20	18,18	30	27,27	50	45,45	10	9,09
10	Lalling Dönem	Mırıldanma, 7-9 ay	32	29,09	35	31,81	25	22,72	18	16,36
11	Morgem Dönem	Tek sözcük, 12-18 ay, tek kelime çok şey	20	18,18	45	40,90	30	27,27	15	13,63
12	Agulama Evresi	0-2 ay, refleksif, bilinçsiz tepki	55	50	25	22,72	23	20,90	7	6,36
13	Afazi	Dil, konuşma bozukluğu	45	40,90	35	31,81	25	22,72	5	4,54
14	Değişim	Farklılaşma, takas, düzelme, bozulma	52	47,27	48	43,63	4	3,63	6	5,45
15	Hazırbulunuşluk	Ön koşul, ön bilgi, beceri ve tutuma sahip olma	95	86,36	8	7,27	4	3,63	3	2,72
16	Empati	Eşduyu, duygudaşlık	100	90,90	3	2,72	3	2,72	1	0,90
17	Şema	Zihinde var olan bilgiler,	65	59,09	35	31,81	8	7,2	2	1,8
18	Örgütleme	Organizasyon, teşkilatlama	50	45,45	30	27,27	10	9,09	10	9,09
19	Algı	-	45	40,90	45	40,90	15	13,63	5	4,54
20	Sembol	Simge, yerine kullanma	45	40,90	50	45,45	10	9,09	5	4,54
21	Animizm	Canlandırma	70	63,63	20	18,18	10	9,09	10	9,09

22	Morfem	Tek ses	40	36,36	40	36,36	30	27,27	10	9,09
23	Semantik	Anlambilim	50	45,45	40	36,36	15	13,63	5	4,54
24	Fobi	Korku	100	90,90	5	4,54	-	-	5	4,54
25	Özümseme	Asimilasyon, içselleştirme	60	54,54	40	36,36	8	7,2	2	1,8
26	Sönme	Davranışın yok olması	80	72,72	20	18,18	7	6,36	3	2,72
27	Artikülasyon	Sesletim, ses bozukluğu	45	40,90	20	18,18	35	31,81	10	9,09
28	Metabiliş	Biliş hakkında biliş, öğrenmeyi öğrenme	15	13,63	20	18,18	60	54,54	15	13,63
29	Epizodik Bellek	Anısal bellek	20	18,18	20	18,18	57	51,81	13	11,81
30	Babbling Dönem	Mırıldanma, vokal jimnastik, 4-6 ay	20	18,18	50	45,45	30	27,27	10	9,09
31	Mırıldanma Dönemi	3-6 ay, amaçlı taklit	25	22,72	45	40,90	35	31,81	5	4,54
35	Telegrafik Söz	İki sözcük evresi	45	40,90	30	27,27	23	20,90	12	10,9
33	Psikolinguistik	Dil bilim	60	54,54	20	18,18	20	18,18	10	9,09
34	Tabularasa	Levha, boş	55	50	35	31,81	15	13,63	5	4,54
35	Olgunlaşma	Öğrenmenin ön koşulu	72	65,45	28	25,45	7	6,36	3	2,72
36	Denotip	Dışyapı	20	18,18	40	36,36	20	18,18	30	27,27
37	Evre	Dönem, aşama	80	72,72	17	15,45	7	6,36	6	5,45
38	Uyum Sağlama	Özümleme, uyma	70	63,63	20	18,18	15	13,63	5	4,54
39	Fengeleme	Denge-dengesizlik	65	59,09	35	31,81	8	7,2	2	1,8
40	İmge	Görüntü, zihin resmi	50	45,45	30	27,27	20	18,18	10	9,09
41	Kavram	Genel tasarım, zihindeki soyut tasarım	70	63,63	25	22,72	10	9,09	5	4,54
42	Korunum	Değişmezlik, aynı kalma	61	55,45	33	30	6	5,45	10	9,09

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının “anlama” bölümünde “empati ve fobi” terimlerini %90,90 oranında anlayarak cevaplandıkları görülmüştür. Bu terimleri sırasıyla %86,36 ile “hazırbulunuşluk”, %72,72 ile “sönme ve evre” takip etmektedir. Tablo 2’nin ikinci kısmını oluşturan “sınırlı anlama” bölümünde ise %54,54 oranıyla “eklektik, %45,45 oranıyla “sembol ve babbling dönem” terimleri görülmektedir. Tablo 2’nin üçüncü kısmında ise “yanlış anlama” bölümü yer almaktadır. Bu bölümdeki yanlış anlamalarda ilk sırada %54,54 oranıyla “metabiliş” gelmektedir. “Biliş, üst biliş, öğrenmeyi öğrenme” gibi anlamlara gelen “metabiliş”i öğretmen adayları şu şekilde tanımlamışlardır: “felsefe, mekanik, fizik ötesi”. %51,87 oranıyla

“epizodik bellek” ve %45,45 oranıyla “semantik bellek ve babbling dönem” de yanlış anlama grubunda üst sıralarda yer almaktadır. Tablo 2’nin son bölümü olan “cevap verememe” de ise %27,27 ile “fenotip” terimi ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca öğretmen adaylarının “semantik bellek, lalling dönem, morgem dönem, epizodik bellek, telegrafik söz” terimlerine de cevap verememe oranları yüksektir.

Öğretmen adaylarının “fonem, hazırbulunuşluk, empati, şema, animizm, fobi, özümseme, sönme, olgunlaşma, psikolinguistik, evre, dengeleme, uyum sağlama, korunum ve kavram” terimlerini anlama düzey yüzdeleri yüksektir.

Adaylar “eklektik, drama, fonoloji, analogi, egosantrizim, morgem dönem, değişim, algı, sembol, morfem, semantik, özümseme, babbling dönem, mırıldanma dönemi, fenotip” terimlerinin anlamlarını karıştırdıkları yani adayların bu terimler hakkında sınırlı sayıda bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Adaylar genellikle “semantik bellek, metabiliş, yansıtma, benimseme, lalling dönem, morgem dönem, morfem, artikülasyon, epizodik bellek, babbling dönem, mırıldanma dönemi, telegrafik söz” terimlerine yanlış cevap vermişlerdir.

Cevap verilmeyen terimler içerisinde daha çok “fenotip, lalling dönem, morgem dönem, metabiliş, epizodik bellek, telegrafik söz, yansıtma, semantik bellek, örgütleme, animizm, morfem, artikülasyon, psikolinguistik, imge, korunum” terimleri görülmektedir.

Uygulanan formların son kısmında öğretmen adaylarından hem genel bir durum değerlendirmesi hem de formlar hakkında bir değerlendirme yapılması istenmiştir. Bu değerlendirmelerin bazıları şu şekildedir:

A₁: ... çok eksikim,

A₂: ÖABT bilgilerimin eksik olduğunu gördüm. Çok çalışmam lazım.

A₃: Her şeyi bildiğimi sanıp hiçbir şey bilmediğimi gördüm.

A₄: Kavramların testte karşıma çıkması durumunda yapabileceğimi fakat yazılı veya sözlü olarak ifade edemediğimi fark ettim.

A₅: Hafızamdan şüphe ettim.

A₆: Okul öncesi öğretmeni aday olarak bu kadar basit kavramlarda bile zorlandığım için utandım.

A₇: Bildiğim şeyleri yazıya aktaramıyorum.

A₈: Çoğunu biliyorum ama sık olmadığı için hatırlayamıyorum.

A₉: Sınırlarımı fark ettim.

A₁₀: Öğrendiklerimi pekiştirdim.

A₁₁: Bildiğimi düşündüğüm, gün içerisinde hep kullandığım kelimeleri açıklamak, yazıya dökmekte zorlandığımı fark ettim.

A₁₂: Çok şey bilip yazamamak beni üzdü.

A₁₃: Kavramların tanımını zihnimde toparlamak zihnimi oldukça yordu. Bu açıdan zihni yoran ama zihne faydalı bir anket olmuş.

Sonuç ve Tartışma

Okul öncesi dönem de kavramların çocuk gelişimiyle bağlantılı olması kavramların tam anlamıyla biliniyor olmasını gerektirmektedir. Kavramların eksik veya yanlış öğreniminin çocuğun anlaşılmasında ve kişilik gelişiminde kritik problemlere sebep olacağı aşikârdır. Örneğin okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi için önemli olan korunum, hazırbulunuşluk gibi kavramların bilinmemesi okul öncesinin diğer eğitim aşamaları için engel teşkil edecektir.

Adayların okul öncesiyle ilgili kavram ve bilgileri edinerek çocukların gelişiminde bilen gözlemci olmalarının temel öğelerinden biri alan dilini bilme ve bu alan dilini doğru kullanmadır. Köroğlu vd. (2003) alan dilinin kavramlar arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini, kavramların daha doğru bir şekilde kullanılmasını sağladığını belirtmişlerdir. Lansdell (1999) ise dil kullanımının, tanıtılan kavramları öğrencilerin anlamasında önemli bir rol oynadığını belirterek kavram öğrenimi konusunun önemine değinmiştir.

Bu çalışmada örnekleme oluşturan okul öncesi öğretmeni adaylarının okul öncesi eğitimine ait bazı temel kavramları bilme düzeyleri derinlemesine incelenmiştir. Bu incelemeden öğretmen adaylarının verilen tanımlardan hareketle kavramı ifade etmelerinin, verilen terimleri açıklamalarından daha iyi olduğu görülmüştür. Bu durumu da adayların formun sonunda belirttiği görüşlerde de görebilmekteyiz “kelimeleri biliyorum fakat ifade edemiyorum; her gün kullandığımız ve karşımıza çıkan kelimeleri şıklar olmadan ifade edemedim vb.”.

Öğretmen adaylarının Bruner’in Bilişsel Gelişim Dönemleri hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları 12. durum ifadesine (Bilgi imgelerle temsil edilir) verilen %39,09’luk yanlış cevap ve %31,81’lik cevap vermeme oranlarından anlaşılmaktadır. Çocuğun gelişimsel izleminin (bilişsel, dil, duyuşsal ve sosyal gelişim) sağlıklı değerlendirilmesi ve bu gelişimin en iyi şekilde desteklenmesi için bu evrelerin ve özelliklerinin öğretmenler tarafından tam olarak bilinmesi gerekmektedir. Özelliklerin tam anlamıyla bilinmesi, ortaya çıkabilecek sorunların erkenden teşhis edilmesine ve sorunlara erkenden destek sağlanmasına yardımcı olur. Aynı durum 11. durum ifadesinde de karşımıza çıkmaktadır (Bütün insanlar ölümlüdür. Sokrates bir insandır. O hâlde Sokrates ölümlüdür). Öğretmen adaylarının bu ifadeye %36,36 oranında yanlış cevap vermesi ve %26,36 oranında da cevap vermemesi endişe verici bir durumdur. “Akıl yürütme, çıkarım veya delillendirme” olarak ele alınabilecek bir kavramı net bir şekilde ifade edemeyen öğretmen adaylarının okul öncesi çocuğunun yaratıcılığını geliştirme konusunda sıkıntılar yaşayacağı aşikârdır.

Öğretmen adaylarının verilen tanımlardan hareketle en fazla semantik, epizodik bellek, lalling dönem, morgem dönem, kavramlarını karıştırdığı görülmüştür. Buna kavram karışımı (bir kavramı başka bir kavram özellikleriyle açıklama), anlama zorluğu, kavram ve özelliğini yanlış kelimelerle ifade etme gibi unsurların sebep olduğu söylenebilir. Bu durumun düzeltilmesi için görsel kullanımı, araştırarak yaparak öğrenme, yanlış tespit etme ve doğrusunu öğretme, kavram haritaları kullanma, drama, tekrar etme gibi yöntemler kullanılabilir.

Öğretmen adaylarından 42 terimin anlamını yazmaları istenen Tablo 2’de “empati, fobi, hazırbulunuşluk, sönme ve evre” kelimelerinin anlama yüzdelerinin fazla olduğu ve adayların bu kavramları bildiği görülmektedir. Bu kavramların okul öncesi eğitimi açısından önemi düşünüldüğünde adayların bu kavramlara hâkim olması, çocukların eğitiminde olumlu yönde fayda sağlayacaktır. Bu faydanın tam tersi bir durum ise formun yanlış anlama kısmında görülmektedir. Burada metabiliş, epizodik bellek, semantik bellek ve babbling dönem terimleri

yüksek oranlarda yanlış tanımlanmıştır. Öğretmen adaylarının burada dikkat etmesi gereken önemli kısım semantik ve epizodik bellek kavramlarını hem birbiriyle karıştırmamaları hem de temsil ettikleri dönemi ve kavramı tam olarak bilmeleridir. Çünkü bu bellekler birbiriyle bağlantılıdır. Basit bir matematik işlemini yapmak için gereken bilgiler semantik bellekten gelir ve işlemsel bellekte kullanılarak sonuca ulaşılır.

Semantik ve epizodik bellek kavramlarıyla formun cevap verememe alanında da karşılaşmaktayız. Ayrıca bu iki kavramı fenotip, lalling dönem, morgem dönem ve telegrafik söz gibi diğer önemli kavramlar takip etmektedir. Bu kavramları tam olarak bilmeyen öğretmen adayları çocukların kelime gelişimini de sağlıklı bir şekilde takip edemezler ve müdahâle gereken durumları da fark edemezler.

Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplarda diğer dikkat edilmesi gereken kısım ise kavramları birbirleriyle karıştırdıkları “sınırlı anlama” kısmıdır. Burada “eklektik, drama, fonoloji, analogi, egosantrizim, morgem dönem, değişim, algı, sembol, morfem, semantik, özümseme, babbling dönem, mırıldanma dönemi ve fenotip” terimlerinin ifade edilmesinde birbirinin yerine cevap verildiği görülmüştür. Bu durumu adayların kendilerini değerlendirdiği kısımda verilen cevaplarla açıklayabiliriz: “kavramların sadece ezberlenmeye çalışılması, uygulama yapılmaması, isimlerini hatırlamakta zorlanma, şıkların olmaması, birbirine yakın dönemlerin olması”.

Öğretmen adaylarının okul öncesi kavramlarına karşı ilgileri ileri düzeydedir. Fakat öğrenme düzeylerine bakıldığı zaman kavram kargaşası ve cümleden hareketle kavramı bilme sıkıntılarının olduğu görülmüştür. Bu durumun giderilmesi için -öğrenci öz değerlendirmesinde de karşımıza çıkan “bu tip çalışmaların haftalık yapılması”- belirli aralıklarla, sadece çoktan seçmeli uygulamaların olmadığı uygulamalar yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Akman, B. (1995). *Anaokuluna devam eden 40-69 aylık çocukların kavram gelişimlerinde kavram eğitiminin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Alabay, E. (2006). *Sayı ve şekil kavramlarının kazandırılmasında bilgisayar destekli ve geleneksel yöntemin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aral, N., Kandır, A., Bütün Ayhan, A. and Can Yaşar, M. (2010). The influence of project-based curricula on six-year-old preschoolers' conceptual development. *Social Behavior and Personality*, 38(8), 1073-1080.
- Arı, M., Üstün, E., Akman, B. ve Etikan, İ. (2000). 4-6 yaş grubu çocuklarda kavram gelişimi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 8(8),1-9.
- Ayas, A., Çepni, S. and Akdeniz, A. R. (1993). The development of the Turkish secondary science curriculum. *Science Education*, 77(4), 433-40.
- Ayvacı, H. Ş. ve Çoruhlu, T. Ş. (2009). Fiziksel ve kimyasal değişim konularındaki kavram yanlışlarının düzeltilmesinde açıklayıcı hikâye yönteminin etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 93-104.
- Blosser, P. E. (1987). Science misconceptions research and some implications for the teaching of the science to elementary school students. *Science Education Digest*, 1, 12-15.

- Bruner, J. (1966). *Toward a theory of instruction*. Cambridge: Belknap Pres.
- Can Yaşar, M. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı düşünme becerilerinde okul öncesi eğitimin etkisi. *Kurumsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Çakar, E. ve Üstün, E. (2006). *Proje yaklaşımının okul öncesi dönem çocuklarının sosyal gelişimlerine ve öğrenme stillerine etkisinin incelenmesi*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi. Bildiri Kitabı. C 1. 44. İstanbul: Ya-Pa.
- Çalıköğlü Bali, G. (2002). Matematik öğretiminde dil öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 57-61.
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının fen'e ve fen öğretimine yönelik tutumları ile bazı fen kavramlarını anlama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(3), 40-51.
- Çepni, S., Ayas, A., Johnson, D. ve Turgut, F. (1997). *Fizik öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Doğanay, A. (2005). Öğretimde kavram ve genellemelerin geliştirilmesi. (ed. C. Öztürk ve D. Dilek). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi içinde*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ecevit, T. ve Özdemir Şimşek, P. (2017). Öğretmenlerin fen kavram öğretimleri, kavram yanlışlarını saptama ve giderme çalışmalarının değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(1), 129-150.
- Erden, M. ve Akman, Y. (1997). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkada Yayınevi.
- Fidan, N. (1985). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Alkım Yayıncılık.
- İlyas, A. ve Saeed, M. (2018). Exploring teachers' understanding about misconceptions of secondary grade chemistry students. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE)*, 9(1), 3323-3328.
- İnan, H. (2010). Examining pre-school education teacher candidates' content knowledge and pedagogical content knowledge. *Educ Sci Theory Practice*, 10, 2275-2323.
- Kaptan, F. (1998). Fen öğretiminde kavram haritası yönteminin kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 95-99.
- Karadeniz, G. (2002). *Çocukta kavram gelişim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaer, H. ve Kösterelioğlu, M. (2005). Amasya ve Sinop illerinde çalışan okul öncesi öğretmenlerin fen kavramlarının öğretilmesinde kullandıkları yöntemlerin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(12), 447-454.
- Kefi, S. (2011). Okulöncesi eğitimde fen deneyleri uygulanırken, temel bilimsel süreç becerilerinin, oyun yöntemi ile kazandırılmasını amaçlayan örnek bir model. *International Conference On New Trends In Education Iconte*, Part 2 Of Full Papers 163-199.
- Kefi, S., Çeliköz, N. ve Erişen, Y. (2013). Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin temel bilimsel süreç becerilerini kullanım düzeyleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 300-319.

- Keleş, U. P. ve Halmatov, M. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin bazı fen kavramları hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi (Ağrı ili örneği). *IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 23-25 Eylül 2010, İzmir.
- Kıldan, O. ve Pektaş, M. (2009). Erken çocukluk döneminde fen ve doğa ile ilgili konuların öğretilmesinde okulöncesi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1). 113.
- Kılıç, Z. (1997). *Özel dersanelerde fen bilgisi dersinin (maddeyi tanıyalım ünitesi) deneyle öğretilmesinin kavramların kazanılmasına ve hatırlanmasına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Klausmeier, H. J. (1992). Concept learning and concept teaching. *Educational Psychologist*, 27(3), 267-286.
- Kol, S. (2010). Okul öncesi dönemde kazanılan zaman ve mekân kavramlarının ölçülmesine yönelik başarı testi geliştirilmesi. *International Conference On New Trends In Education And Their Implications* 11-13 November, 2010 Antalya-Turkey.
- Koray, Ö. ve Bal, Ş. (2002). Fen öğretiminde kavram yanlışları ve kavramsal değişim stratejisi. *G. Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 83-90.
- Köroğlu, H., Yavuz, G. ve Ertem, S. (2003). Sınıf öğrencilerinin geometri dersinde karşılaştıkları bazı kavram yanlışları ve çözüm önerileri. *XII. Ulusal Eğitim Bilimleri Sempozyumu*, Antalya.
- Lansdell, J. M. (1999). Introducing young children to mathematical concepts: problems with new terminology. *Educational Studies*, 25(3), 327-333.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *36-72 aylık çocuklar için okulöncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Onan, B. (2013). *Dil eğitiminin temel kavramları*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Önen, F. (2005). *İlköğretimde basınç konusunda öğrencilerin sahip olduğu kavram yanlışlarının yapılandırıcı yaklaşımla giderilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Senemoğlu, N. (2001). *Kuramdan uygulamaya gelişim ve öğrenme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Ülgen, G. (1998). *Eğitim psikolojisinde kavram geliştirme: uygulama ve kuramlar*. Ankara: H. Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Ülgen, G. (2004). *Kavram geliştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ültay, E. ve Can, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının ısı ve sıcaklık konusundaki kavramsal bilgilerinin belirlenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2).
- Vygotsky, Lev. (1998). *Düşünce ve dil*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimsek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Extended Abstract

Preschool education is an important period in which the personality structure of 0-6 year old children, called “early childhood”, is determined in addition to psychomotor, cognitive, physical, social, and emotional developments. Two prominent factors stand out during this period; maturation and education. There are two factors to be considered in pre-school education institutions: teacher and program. The importance of the teacher element is that it should convey the concepts correctly to the child who tries to get to know his/her environment because concept learning is the most important element for the cognitive development of the child.

Concepts constitute the foundations of individuals’ cognitive structure. Thinking and learning take place with concepts. Being aware of the concepts ensures that meaningful and permanent learning takes place. Bruner (1966), Klausmeier (1992, p. 268), Blosser, (1987), and Kaptan (1998) express the concept as mental structure or representation classified according to certain organized characteristics. Individuals actively learn and classify concepts from the early stages of their lives, that is, from their childhood years, they constantly organize them by making their knowledge meaningful, and even produce new concepts and knowledge (Ayas, Çepni, Johnson and Turgut, 1997; Koray and Bal, 2002, p. 83). In the light of this information, we can state the purpose of our study as determining the level of pre-school teacher candidates’ knowing some basic concepts of preschool.

The sample of the study conducted within the scope of the language and speech disorders course in the 2018-2019 academic year consists of 110 pre-service teachers studying in the last year of the Pre-school Teaching Program of Ağrı İbrahim Çeçen University. To reveal how the pre-service teachers in the sample understand the facts, concepts, and theoretical expressions and to determine their education level, a semi-structured questionnaire was applied, aiming to find the concept that was given and met with 12 cases statements. The responses of the pre-service teachers to the relevant sentences were evaluated with the descriptive analysis method according to the categories of “understanding”, “limited understanding”, “misunderstanding”, “not able to answer”. The content validity of these 12 questions was ensured by examining by field experts. In the analysis of the questions, the levels of understanding the theoretical statements of the candidates were determined using the categories of comprehension, misunderstanding, not understanding, and not responding. Also, a 42-word form was created to determine the meanings of some preschool words from the ÖABT books. The findings obtained at the end of the study were tabulated and discussed in detail using grouping and frequency techniques.

Descriptive analysis was used in analyzing the research data. By making direct quotations from the semi-structured questionnaire and word knowledge form, the themes were described the views of the participants. Also, at the end of the form, they were asked to state their opinions about the applied forms. In the findings section, the findings of the study were supported by adding the samples taken from the participation forms.

The findings of this study were applied in two stages; pre-school teacher candidates’ level of concept knowledge and word knowledge. First, percentage and frequency values were calculated by analyzing the responses given to the semi-structured interview form consisting of 12 status statements. 12 sentences were given to pre-school teacher candidates under the activity of reaching the concept from a sentence. When Table 1, which is called the level of

understanding the concept covered by the given situation statement, is examined, it is seen that the learning levels of the answers given to the situation statements are low. It is noteworthy that although the concepts given in the table are the concept explanations that students encounter most, they cannot be interpreted correctly.

Examining the level of learning how to define the expression, “A kid who loves to eat pasta thinks that everybody likes it.” it is seen that it has been learned at the highest level with a rate of 90.90%. This item is followed by the 6th item with 72.72% and the 7th item with 70%. Most of the pre-service teachers have answered “egocentric” in item 1. The preschool child thinks that he is in the center of the world and other people perceive the events as he/she does. If the 6th and 7th articles are examined, it is seen that the statement given defines the “conservation” principle.

Apart from the high number of wrong answers in items 10, 11, and 12, another striking issue is the high rate of non-response. Items 10, 11, and 12 were not answered at high rates. Lack of knowledge of concepts such as “reasoning, proofing, inference, imaginary period, perception constancy of 3-11 years” which are covered by these three items stands out as a major deficiency for teacher candidates.

When the Table 2 of Pre-Service Teachers’ Defining Concepts has been examined, it has been seen that the pre-service teachers who have been participated in the study, have understood and have answered the words “empathy and phobia” at a rate of 90.90% in the “understanding” section. These words are followed by “readiness” with 86.36%, “extinction and stage” with 72.72%, respectively. In the “limited understanding” section, which forms the second part of Table 2, the words “eclectic with a rate of 54.54%,” symbol and babbling period with a rate of 45.45% are seen.

In the third part of Table 2, the “misunderstanding” section takes place. Among the misunderstandings in this section, the word “metacognition” comes first with a rate of 54.54%. Teacher candidates defined “metacognition”, which means “cognition, metacognition, learning to learn” as follows: philosophy, mechanics, beyond physics. “Episodic memory” with a rate of 51.87% and “semantic memory and babbling period” with a rate of 45.45% is at the top of the misunderstanding group. In the last part of Table 2, “not being able to answer”, the word “phenotype” ranks first with 27.27%. Also, pre-service teachers are not able to answer the words “semantic memory, lalling period, morgue period, episodic memory, the telegraphic word”.

Candidates generally have given wrong answers to the words “semantic memory, metacognition, reflection, adoption, lalling period, morgue period, morpheme, articulation, episodic memory, babbling period, humming period, the telegraphic word”. In the last part of the applied forms, pre-service teachers have been asked to assess both a general situation and the forms. These evaluations are as follows:

A₂: I have seen that my ÖABT information is insufficient. I need to work hard.

A₃: I thought I knew everything but I have seen that I don’t know anything.

A₄: I realized that if the concepts came across in the test, I could do it but could not express it in written or verbal form.

A₆: As a pre-school teacher, I was embarrassed that I had difficulty even with such simple concepts.

A₁₁: I realized that I had difficulty in explaining and transcribing the words I thought I knew and used in daily life.

A₁₃: It was quite tiring to collect the definitions of the concepts in my mind. In this respect, it has been a mind-blowing but beneficial survey.

In this study, the level of knowing some basic concepts of preschool education of pre-school teacher candidates, who constitute the sample, has been examined in detail. As a result of this examination, it has been seen that the pre-service teachers' expressing the concept based on the given definitions is better than explaining the given words. We can also see this situation in the opinions of the candidates at the end of the form. I know the words but cannot express; I could not express the words we use and come across in daily life, without options, etc.

It is understood from the rate of 39.09% wrong answer and 31.81% not responding to the 12th case statement (Knowledge is represented by images) that the teacher candidates do not have sufficient knowledge about Bruner's Cognitive Development periods. For the developmental processes of the child (cognitive, language, sensory and social development) to be evaluated properly and to support this development in the best way, these stages and their characteristics must be fully known by teachers.

Based on the definitions given, it has been observed that the pre-service teachers mostly confused the concepts of semantic, episodic memory, lalling, morgue period. It can be said that this is caused by factors such as concept mix (explaining a concept with different concept features), difficulty in understanding, expressing the concept, and its feature with wrong words. To correct this situation, methods such as using visuals, learning by doing research, detecting mistakes, and teaching them correctly, using concept maps, drama, repetition can be used.

In Table 2, where teacher candidates are asked to write the meanings of 42 words, it is seen that the percentages of "empathy, phobia, readiness, extinction, and stage" are high and the candidates know these concepts. Considering the importance of these concepts for pre-school education, the candidates' knowledge of these concepts will be beneficial in the education of children.

Pre-service teachers' interest in preschool concepts is at a high level. However, when looking at the learning levels, it has been seen that there is a confusion of concepts and difficulties in knowing the concept based on sentences. To correct this situation - weekly studies of this type, which we also encounter in student self-evaluation, - practices should be carried out at certain intervals, only multiple choice applications are not available.

